

Demode na mode

Anarhoverbalizmom na uđubreni *birokratizam*

Već pet godina hrvatsku mrežu organizacija koje se bave nezavisnom kulturom, Clubture, vodi Emina Višnić. Pored toga, zanima je pitanje prostora za nezavisnu kulturu u Zagrebu, pitanje Centra za kulturu i mlade. A pizdi kad sve ono što nije država i što nije institucija neupućeni vide kao hobi i volontiranje.

Razgovarala: Stela Jelinčić | **Fotografije:** Kristijan Topolovec / Gerila | **Frizura:** Snježana Topalušić
Šminka: Maja Krišković | **Snimano u studiju** Bunika produkcija | **Filmski set** Ane Hušman

Možeš li mi učiniti jednu uslugu?
— pita me Krešo.
— Dobro, ali prvo reci – kažem oprezno.

Jednom me ljubazno zamolio da mu prevezem preko grane kilu i po Viagre, dok se još nije mogla kupiti preko neta.

— Daj kupi mi dionice, pliz – kaže.
— Misliš hateove? Stvarno kupuješ dionice? – pitam.
— Da. Dignuo sam kredit i kupujem dionice. Ali malo mi je jedan paket, pa sam zvao i druge da mi kupe. Mislio sam, dam ti trideset somova i kupiš... može?
— Ma, čovječe. Jesi li ti lud?
— Čuj, sad mi je prilika da se izvučem iz govana. Pa, frendovi smo... – nagovara me Krešo, ali ja jurim... već kasnim... volim kasniti... adrenalinska priča.

— Jesi ti kupila dionice? – pitam Eminu.
— Čini mi se da su ih svi kupili. I još uvijek razmišljam: popustiti Krešinom žicanju ili ne.
— Nisam – kaže Emina. – Jedna stvar: nemam para. Ali još važnija stvar: ja, onak, nemrem, fakat nemrem bit dio te hysterije oko dionica. Nemrem bit taj lik. Ja sam, onak, lik koji ima problem s kupnjom stana, nekretnina, bilo čega velikog trajnog i skupog. Meni ti je to, onak: jojisebože, sad moram neš' i imat, moram nabavit neku nekretninu, ovo-ono. Okej mi je kak' ljudi žive vani: ne moraš se okućiti, ostaniti, oautiti i sve to dionisanje, ili kaj već. Nisam nikad bila fešn viktin. Ja hejtam i taj šoping... totalna tlaka. Neću ja baš svaku krpu staviti na sebe, ali, nekak', opuštena sam oko toga. Ne da mi se brijať na to. Potrošit ću radije na zajebanciju...

— Znam jednu šoppingholičarku. Baš je to po definiciji. Doći će na cugu s najnovijom oblekom, ali s deset kuna u džepu. Takvi imaju osjećaj krivnje oko toga. Kupe si neš' i onda pate. Taj filing sreće je kratak.

— Nemam ja guilt-tripova u životu. Brijem ultimativni hejt na uvaljivanje guilt-tripa. Nisam ja taj lik, ne nasjedam na to. Starci super znaju, potpuno nesvjesno, uvalit neki trip... I tu ponekad padnem na foru.

Ali inače, stvarno, hejtam to neprestano davljenje... ljudi dave svojim g-tripovima. Okej, ak me nekaj jebe, neš' napravim da odjebe, ali bacila bih se kroz prozor da sam u neprestanom ludilu guilt-tripa. Baš, onak, imam problem s tim kad osjetim da netko pokušava kontrolirat moj život. I to nemrem, baš.

— Kad smo već kod nekretnina... Čim odeš nekam van primijetiš razlike. Ljudi radije rentaju nego imaju. Životinjarila sam malo po Danskoj pa mogu reći kako je tamo. Brijaćine ostalih ne znam ... – kažem.

— Kaj, sad, stanovi su skupi, nemreš si kupit i bok... sad bi ja u tridesetoj trebala odvajati pol plaće da sa šezdeset imam stan, a onda imaš penziju od koje nemreš plaćati režije. Mislim, halo! Nekak', nije mi to to. A, dionice pogotovo. Ekipa se navuče ko na sportske kladionice. Slušam, čitam, negdje neki kupili jednu dionicu... mislim, kaj briješ... Kaj tek s onim likom koji je pitao: "Koliki je taj paket dionica, da dođem pješke ili autom?".

Emina brije na kulturne politike. Na kulturu. A kaj je to uopće kultura? – pitam se. Nije li to iz generacije u generaciju jedna te ista priča, nije li ta borba za kulturu upravo kultura? Sve neka kulturna jadikovka, kukadovka, ko difolt... Živimo u kapitalističkoj kulturi, ovak i onak... sve je to obični konzumerski šit. Kaj kultura daje umjetnicima, niš', a kaj oni daju njoj? Koliko se možeš žrtvovati za umjetnost? I uopće zakaj? Od umjetnosti se ne živi – svi ponavljaju. A kaj onda s kulturom? Čini mi se da neki dobro žive od kulture, oljuštili nas, zakeljila im se fotelja za guzicu, samo se doraju, dam ja malo tebi svoju, bum posudil tvoju, a onda buš mi vratio moju... i čmrlje li ga čmrlje već godinama... čisto talasanje...

— Skvotirali ste Jedinstvo... – kažem.
— Da, skvotirali smo ga. To ti je, trenutno, nekak', status kvo. Bili smo i u Badelu, ali izišli smo iz njega...
— Znači, vi skvotirate, a Grad vas statu-skvotira – kažem. Dobro da se niste uselili u Nadu Dimić...

Smijemo se. To s Jedinstvom i Gradom jedna je jako glupa priča. Čitala sam po novinama da su vas optužili da neku halu koristite u komercijalne svrhe. Onda su na forumu Jutarnjeg neki kreteni brijali da je to sve studentarija koja nema pametnijeg posla nego skvotira tvornice da bi se opijala – kažem.

— Ma, da. To je ta duga i zamorna priča s Gradom... traje to preko deset godina, otkad su tvornice ispražnjene, onak, same od sebe, tamo početkom devedesetih... i onda, nakon nekog vremena, Ured za kulturu najavio je veliki Kulturni centar koji se, navodno, tamo htjelo otvoriti. Mislim, gle, kad pogledaš sajt Grada, lijepo piše da je Centar Jedinstvo treća investicija iza Muzeja suvremene. Uložili su oni neš' para, na inzistiranja URK-a, odnosno Močvare i ostale ekipe, Attacka, Kufera, koji su bili tamo... I onda ti, nekak', to već godinama đubri i đubri i baš niš' ne nikne. Od 2003. nijedan ugovor o korištenju prostora nije riješen. I to ti je ta priča. Grad nikad nije objavio popis prostora kojima je vlasnik, onda moš si mislit o čemu se tu zapravo radi... Proizvode totalno udubrenje, a kao furaju se da kontroliraju tko koristi njihove prostore. I još će ti reći: "Pa, osnovali smo komisiju...", a komisija za rješavanje statusa tog prostora više nemre prebrojiti ni sve dopise i sastanke na tu temu. Samo bacaju maglu, stvaraju medijsku priču oko toga... kao, nismo sukladni Ugovorima. I zato smo napravili Privremeni ilegalni centar Jedinstvo i rekli smo svima: "Ej, mi smo ovo napravili ilegalno". Ionak' nas tjeraju na to. "Ajde vi kao vlasnici, nekak' napravite neš' s tim. Onak, ili nas izbacite van ili legalizirajte stvar". Ni jedno ni drugo se još, nekak', nije dogodilo. To je njima tam negdje na margini, nije ni bitno, bave se samo onim kaj je Bandidu bitno: gradimo rupe, gradimo rupe. Gle, mi već godinama predlažemo konkretna rješenja: oko prostora, financija, nezavisne produkcije... ali ništa se ne pomiće. Totalna ironija. Ekipa iz kulture Grada, cijela ta generacija, oni su se svi, nekak', digli iz socijalističkog saveza

omladine, imali su jako puno prostora i raznoraznih resursa za mlade, za umjetnike, za organizatore. Danas takvih prostora, više-manje, nema. Moraš bit čorav da to ne vidiš...

– Pa, ne vide jer više nisu mladi. Malo su oćoravili...

– I što? Tu je ta ironija. Sve su to ljudi koji to mogu razumjeti i nekak' znaju kako se to radi, znaju kako bi to trebalo biti. Ne može biti isto kao kad su oni bili mladi, smiješno je očekivati da će kultura biti ista, ali mi kužimo koja je spika. Mi kužimo kak bi to trebalo biti.

– Na "Operaciju: grad", u Badel, došla je gomila ljudi. To je bilo totalno super. Ni ja nisam mogla vjerovat da je to isti taj Zagreb – kažem.

– Pa, da. Kad smo radili "Operaciju: grad", Bandić je javno obećao taj prostor za Centar za kulturu i mlade. I opet niš'. Odi, pogledaj kako Badel sad izgleda... Jebali su nas do zadnjeg trena s prostorom koji zijeve prazan... a stvorili smo super briju: ogroman događaj, 25 organizacija osmislilo program, u njemu dva međunarodna festivala... gomila toga i, onak, deset dana fakat kvalitetne brije...

– A "Pravo na grad"?

– E, pa, nekak, nema prava na grad... I opet smo pokrenuli inicijativu: "Pravo na grad", zbog ove kretenske situacije oko Cvjetnog, budućeg Šoping trga s garažama... A tu sad, onak, vide i političkog protivnika, snažnu građansku inicijativu okrupnjalu na više od 50 tisuća potpisa. To je otišlo puno dalje od priče: mladi i nezavisna kultura i, fakat, nema više nikakve veze s tim... nekak', to je postalo šire pitanje o tome kakav grad hoćemo, pitanje kako uopće možeš participirati, reći i pobuniti se, a da te bahati gradonačelnik, onak, ne odjebe – kao: jebiga, sad će izbori, pa odjebi u međuvremenu. To je, fakat, rekao u Nedjeljom u dva: "Do izbora, tišina"... Nisam ti ja lik koji ultimativno brije na staro i purgersko, i nije uopće stvar u tome, ali zar nije bolje da u centru grada bude pješačka zona: šetnja, bicikljanje, kavica, ne moraš preskakivat

aute na sve srane, gušit se u smogu. Zamisli kako će izgledati kad na Cvjetnom naprave garažu? I kaj ak opet nastane rupa? Hoće li i to objasniti, onak', prokletstvom koje se nadvilo nad nas?

– Možda im je crna mačka prešla preko puta pa se sve skenjalo – kažem.

– Nekak', nikad nitko nije kriv. Imaš Bandića koji je odgovoran za sve kad je dobro, a sad kad su sranja po gradu, onda niš'... Fakat, teško vjerujem ezdepeu s ovim Bandićem. Onak, nepodnošljiva disonanca za mene kao biračicu.

– Imaš pravo. Nikad nitko nije kriv, ni za Kupsku, ni za Nadu, samo za golubove. Brije oko i pije vodu... – kažem.

– Meni je to presmiješno. Kao da su ljudi debili. Popiješ čašu vode, i to s hidranta, i naravno, nije ti niš', ali kad je piješ jebenih godinu dana onda ti je, nekak', ipak neš'. Halo! O čemu pričamo? To je klasični populizam i samo je pitanje koliko će ljudi to dalje pušiti. Bahato, bahato, bahato.

– Šerif – kažem.

I jaše mi banderos kroz glavu, na konju. Opasač na kukovima, pištolj vrti među prstima i puca. Ljudi se saginju, briju izbjeći metke, a kad ono, pištolj na vodu.

– Naš obuhvat stvarno nije mali – nastavljala Emina. – Petnaest somova ljudi došlo je na "Operaciju: grad" u tih deset dana. Ljudi se žele, nekak', i aktivno uključiti. Svaka kvalitetna kulturna politika ulagat će u kulturni razvoj. A da bi opstala i dalje se razvijala, potrebno je u nju ulagati lov, prostore, znanja, ideje. Ovi samo troše kao pubertetlije... Moraš se truditi oko animiranja ljudi uvijek i svugdje. A tu je prije svega važno da postoji prepoznatljiv, onak, fizički prostor kojeg će ti ljudi prepoznati i kao svoj. I oni koji, nekak', samo žele konzumirati sadržaje, ali i oni koji žele direktno sudjelovati. Moraš imati ustanovu. To nam je cilj, napraviti Centar za nezavisnu kulturu i mlade, s jedne strane partner Grad, a s druge strane organizacije okupljene u savez, ali na način da Grad to nadzire. Treba se, onak, osigurati da se i ta ustanova ne udubri u gradsku instituciju... da ne bude,

ono, evo nas troje se tu učipilo i imamo foteljice, onak, do kraja života. To treba biti ful dinamični model korištenja da i neki klinici mogu negdje isfurati dobre ideje i svoju priču. Kulturni inkubator novih ideja.

– Bila sam u Akvarijusu u subotu... sat vremena ti treba da se probiješ preko Jaruna, sve trešti od Karleuša, Cecuša, Šakira... Mi smo ipak bili neki drugi klinici – kažem. Jebote, nisam nikad mislila da ću ovo reći. Mrzila sam onu furku: kad smo mi bili mladi... ali, eto, jebiga, valda su i mene stigle neke godine...

– Nisam ti ja taj lik koji ima stav da je to veliki bed, da je seljanica, kao srpsko pa bljak. Kaj sad, ljudi briju na narodnjake i nek' briju... onak, da, to jest konzumerska kultura, ali i festivali su konzumerska kultura i ja kao mor kul ići ću na ta mjesta, a neću na narodnjake, ali i njih možeš zainteresirati da idu, nekak', i na neš drugo. Ovak, kaj im uopće nudiš? To ti je, onak, klasična smicalica kad Ljuština kaže: "Pa i haenka je za mlade". Ma daj, nemoj me zajebavat!

– Pa i krkva je za mlade... – slažem se, totalno.

– Nikak' da se odmaknu ti naši političari i svi ostali dušobrižnici od brige i briganja... nisu mladi ti o kojima treba skrbiti. Daj im fizički prostor koji oni mogu osjećati, onak, kao svoji... gdje dolaze nešto vidjeti, čuti, družiti se, neš' proizvest, gdje se mogu sammoorganizirati i, onak, raditi stvari koje žele. Ako je to katolička misa, onda nek bude misa, ako je ded metal koncert, onda nek bude ded metal, kaj te briga? I onda, tak, nekak', djeluješ i odgojno, djeluješ, na neku foru, prosvjetiteljski, i onda će, na kraju, ti ljudi, kako to obično biva kad malo odrastu, kad postanu malo tradicionalniji, stariji, kad se razmnože, vjerojatno ići i u kazalište pa i u haenka...

Bacila me Emina u bed. Samo brijem kak je sve u kurcu i idem doma spavat. Točim si već treće pivo, natočim i njoj. Zarazna je ful. Nemrem se više suzdržati, brijem na subverziju antibirokratskim diskursom... detonirati taj birokracijski jezik... Ide njoj to

Kratki frazeološki rječnik *anarhoverbalizma*:

- **bla, bla, bla** – i tako dalje
- **đubrenje, udubrenje** – jednom riječju: kenjanje
- **fešn viktim** – modna žrtva
- **gilt-trip** – osjećaj krivnje
- **hejtati** – mržiti
- **mislim, halo!** – malo žešće čuđenje
- **mor kul** – more cool – jako kul
- **nekakona** – manje od svakako, ali više od donekle
- **opinjn mejkeri** – tucači u mozak opijum-učinkom
- **ovakona** – kako god okreneš ne valja
- **privremeni ilegalni centar** – napuštena zgrada zasad okupirana od strane mor kul ljudi bez gilt-tripa, s ribelion-sindromom koji, nekakona, s jedne strane, hejtaju tu ilegalu, ali Grad ih je, ovakio-nak, statuskvotirao pa nemaju ni drugog izbora nego čekati dok ne prijeđu u legalu, bla, bla, bla
- **ribelion-sindrom** – rebellion syndrome – pobunjenički simptomi tipični za bolest koju aspirini ne liječe, pokušati sa šitom i ostalom ilegalom
- **stajliš-fensi-šmensi** – moderno do jaja
- **šit** – sranje

detroniziranje birokratizama anarhoverbalizmom. Kuži li ona kako je to super? Što briju ovi u Gradu kad to čuju? Treba li im rječnik, općenito, i za kulturu? – pomislim.

– Slušam, tak, Forum mladih ezdepea na radiju, i neki lik Bandića pita da di bu Centar za mlade? A ovaj nabroji pet-šest lokacija: Badel, Zagrepčanku, Uljaru... Kao, evo već sutra. I kaj onda, ode, svi zaborave i nikom niš'. Naravno, nitko ozbiljno ne shvaća takvo potrošeno obećanje... To je vladina politika bez odgovornosti. Pritom, gradu fakat nije lako. Evo, čitala sam negdje, mislim kod Jergovića: "Grad se već i fizički počeo buniti". Pa, kužiš, ono, tvrde da se štakori tak tjeraju. Srušiš zgradu i odu štakori. Sori, fakat, kaj nismo to znali.

– Posjetili me neki frendovi izvana i svi re-dom se začudili kako smo svi zgodni, stajliš-fensi-šmensi...

– Moja mama veli: "Izvana gladac, iznutra jadac". Mislim, to je tipična malograđanština. Glavno se pokazat, za drugo boli te kita. Sjećam se, jedanput, neki hausmajstor, vodoinstalater, ili već neki kurac, frajer fura neki bemve, ili tak neka bijesna kola, a doma nema vece školjku, doslovno.

– Tipična tranzicijska boleština. U glavi mi vrišti kako ću cijeli život provesti u tranziciji. Slušam Eminu i jedno te isto pitanje jaše mi po mozgu... Ako nam je kulturna politika takva kakva je, big ništa, a iskazuje se perfektnim birokratskim verbalnim stilom, možda je možemo učiniti boljom ako je izbrižemo anarhoverbalizmom? Ma, tko još puši to celofanirano govno...

– Sve je to osobina, nekak', zapravo, palanke, ali s druge strane, imaju to i drugi. Nismo mi sami u tom svemiru. Evo, bila sam sad u Skoplju, dolazimo u neki restoran i pitam imaju li... nije ajvar, joj, kak se to ono zove?

– Đuveč?

– Nije đuveč, nije ajvar... nekaj makedonsko, kao đuveč, ajvar... i pitam ja za to, i eto ti lika: "A, daleko smo mi od toga!". Znači, svima je to bed. To su malo kompleksi, malo uniforme, stereotipi: od tog kak se oblače

do tog kak provode život. Tak svi kad pređu tridesetu imaju histerične napade oko tog da trebaju ženu/muža, dvoje djece, stan, kuću, pravi poso, obitelj... to, onak, postane ultimativni cilj. I onda s tim prestane sve drugo, samo se ide u šoping centre i u crkvu. Brijem, onak, katolička crkva ima prejaku ulogu u našem društvu kao glavni opinjn mejkeri... I onda je to, nekak', baš grozno, hejt, totalni.

– Nije li ti malo taj stav snobovski, elitistički? Neka ekipa mi se žalila da se ne osjećaju ugodno u Mami, na primjer. Misle da se tamo držite kao intelektualni snobovi, pomalo sektaški, kao - vi ste sami sebi super, a normalu, provincijalu, ko jebe. Mislim, ne slažem se s njima. To je klasična priča: dođu tamo, drže se kao drvene marije, briju bed, nelagodu i naravno da se to osjeti. Strah, vjerojatno. Ljudi su navikli na obrasce ponašanja, na neku hijerarhiju, pa čim toga nema, ukoče se – kažem.

– Da, pa Mama je neobično mjesto. Znaš, ono, bilo gdje da dođeš u neki birc netko ti dođe i pita te kaj ćeš popit, i tak... tak je u bircu, moraš nekak' pit, inače ne budeš tu sjedio, a Mama je, onak, neki prostor, pablik-spejs, dođeš, sjedneš... Ljudi se nisu navikli na taj tip opuštenosti u prostoru, nije to uslužna djelatnost. Mislim da te stvari ljudi moraju postupno skužiti. Mi ne brijemo da želimo postati popularno mjesto za sve. Neki odmah skuže, uhvate vibru i to je za njih, onak, to je to. Postoji i problem da ljudi ne znaju čime se Mama bavi. To je dvostruko, s jedne strane mi svi skupa ne radimo dovoljno na piaru i marketingu, na vidljivosti, ali, nekak', nemaš ni resursa za to. A s druge strane, u stanju smo, onak, napraviti jebačko predavanje... dođe gomi-ljudi, kroz prozor ispadaju. Usto, Mama proizvodi kolektive, a ne samo publiku.

Tako da tu imaš sto različitih razina. Ono što je meni tam fakat super je vidjet gomilu mladih ljudi i one koji se već godinama tam povlače, pa imaš neke čudake, neke kulerose, neke normalose... E, a kaj misliš o ženama koje izjavljuju: "Ja sam žena, ali nisam feministica? One su brkate, dlaka-

ve i mrze muškarce" – skrene Emina, bez žmigavca.

– To je ono: brijem da mrzim fašizam, ali nisam antifašist – eto, tako mi to zvuči, glupo do jaja – kažem.

– Stari mi ispričao vic: Zakaj žene žive duže od muškaraca? Zato kaj nemaju ženu. Užas, tak se razvija taj ribelion-sindrom. A i on, kao i ostali, brije da je slobodouman. Ali patrijarhalni stereotip se ne da... E, a čuj sad ovo. Vozim se busom iz Splita za Zadar. I krene razgovor. Neka žena trideset i neš', i vozač šezdeset. I vozimo se kroz neki kraj gdje je bio požar. Sve spaljeno. I eto ti tema – piromanija.

– E, da je meni tog piromana, ja bih njega cilog zapalija pa nek uživa u vatri – kaže vozač.

Odmah sljedeća tema: pedofili... Uvijek su teme te društvene šize: pedofili, silovatelji... i opet će lik: "Pa, ja bi njemu jajca odrezao pa nek si onda vidi". I, ofkors, pederi i lezbe dođu na red. I žena onda rukne uglupak: "Za sve je kriv taj internet. Oni ti to sve vide na internetu". Htjela sam reagirati, ali mogu to sve reći i jebenom kamenu pa sam šutjela. Odustajem od prosvjetiteljstva. Ja sam totalno lik – internet da! Svakako da!

– Čula sam jedan biser: internet je riznica života. Pitaj dragog boga kako je došlo do toga da nam je internet razdjelnica i razlikovnica. Samo čekam da ga, kad je već lociran i uhvaćen, transferiraju u Hag – kažem.

Dobro kaže jedan oficirski lik u nekom romanu:

"Danas svaki ludak može da se upiše na internet i tamo da jebe decu. To bi ja sa-seko sve u korenu, razumeš. Ja bi smesta oformio komisiju, da se najpre regrutuju pa da onda mogu na taj internet, a ne da svaki bolesnik može tamo da se leči. Ko zna koliko ih još ima tamo, tih pedofila i ostalih ludaka. Koji kurčev internet? Koji smo kurac dobili s demokratijom? To da nam pederi svako malo vrše smotru usred grada. Provociraju, mamicu im jebem pedersku, da im jebem. Još su oformili i organe koji se bore za njihova prava. Kakva prava! Sve bi ja te pedere, drogeraše i pedofile u rudnik, pa neka se tamo grupišu i marširaju".